

БОРИШНЕ
БЕЛОГР
САНДУЧИЋ
САД

У НОВОМЕ САДУ У НЕДЕЉУ 17. НОВЕМБРА 1874.

ПОЗОРИШТЕ

ГОДИНА III. БРОЈ 44.

УРЕЂУЕ А. ХАЦИЋ.

ИЗЛАЗИ ЧЕТИРИ ПУТА ИЛ ПЕДЕЉУ ИД. ПО ТАБАКА. — ОТОИ ЗА ПОРЧ САД 40, А ИА СТРАНУ 60 ПОВ. МЕСЕЧНО. — ЗА ОГЛАС
НАПЛАЋУЈЕ СЕ ОД ЈЕДИЊ ВРСТЕ 3 ПОВ. И 30 ЗА ЖИГ СВАКИ ПУТ.

ГЛУМЧЕВА ОСВЕТА.

Било је с пролећа године 1732. кад Волтер доприноси беше своју трагедију „Заир“; било му је тада већ 38 година. Седећки у својој столици наслоњани преврташе он свој позамајни руко-пис тога дела и разгледаше по где што с благоженим осмејкавањем. Прочитао би и па глас где која места, која ће, по његовом мишљењу, учинити највећег драматског ефекта, па се већ у напред топио у радости, мислећи на тријумф, што га чекају.

Сиромах Волтер! — Тада већ вразо му се по глави прв од сујете, сам је себе прецењивао, те је с тога доста пута јада дошао; а на послетку то и повод би, те велики и најбољи краљ Пруске омрази га до века.

У овај пар, где га ми сад пред нас изводимо — уздиго се бене и зачео чак до облака, од милине, што је бајаги тако велико дело створио. Залубив се у врлине и красоте трагедије ове, ни на ум није узео големе мале и слабије стране јој. Као што он тај час минијаши, „Заира“ беше најбоља драма од свих, што икад света угледаше.

Једва се једареј из заноса прибере; устане са столице, обуче се и ивицка лепше нег икада, па рукоши под изухо, те хайдј брже к управитељу Театер-Франсе (француског народног позоришта). Вратар га дочека, и лено му се поклониши, отворив му врата у предсобље цара позорничног, по имену Хенрика Гренобла, пред којим страх хваташе и драматара и глумца — а био вам је то сам собом за три человека: и режисер, и управитељ, и благајник; још осим тога доспевао да критичке пиши, и у новине и друго шта да дописује.

Тај Хенрик Гренобле, човек угледна стаса и узраста, тојазан па трбунаст, са златни наочари

на љосу — љубушкане се баш рахатио на свом капанету као дете у колевци, у тај пар, кад му подворник уђе и пријави Волтера. Пред њиме на огромну столу, дрва, абоносова, стајаше отворен сандучић препуни новца, прихода с представе синоћијег вечера. Чим песник у собу уђе, загрмиће на њу тај пана света од дасата, мешајући онако посјупке: „До сто врага! Господине, шта да мислим о вама? Ваљда ми опет донесете какву год криарију жалосних вам трица? Так што пропадосте са својим глупавим „Брутом“, и ето брже боље слуњете можда нову какву слепарију. Та и сами видите, да немате среће у својим драматским покушајима. Шините боље романе! То је поље за вас!“

— Драги господине управитељу — молање Волтер, увлачећи, што већма мога, срасла своја илећа — овоје сад нешто са свим ваљаю, што ће да има ефекта, што ће сваког да запесе, да очара!

Гренобле климане заминиљен својом главом ћелавом. „Нешто са свим ваљано? Ви то можда мислите, да јесте, господине песниче — али ја и моја публика мислим опет са свим друго шта. Како вам се зове то ваше дело?

— Заира, господине управитељу!

„Mon dieu — Бога ми! Да чудна имена. Заира! Ал, шаљива игра, јелте! Но?“

— Не, господине управитељу, већ је то баш трагедија!

Гренобле замлата десном руком, као кад што човек од себе одбија. „За бога милог, само не трагедије, ни пошто! Та не ће публика да плаче; хоће она да се смеје и развесели! Идите с бојом и ви и ваше трагедије!

Али је ово нешто са свим прекрасно, господине управитељу! Карагтери су тако јасно, и

темељно нацртани, да им није парапит у којем од мојих досадаљих дела. Ту вам је изобиља појава, што срца потресају, што душу гану, па стихови са свим веитачки, ватрени, дивни, па језик узвишиен, па мисли здраве и једре. Врлине Кормељеве и Расинове састале се ту заједно —“

— С Волтеровим мислима! — ушаћи му управитељ у реч. То је у вас зановстане већ у обичају. Ал, што му драго! Дођите ми сутра после подне у 3 сата. Сазваћу неколико глумца и књижевника. Ви ћете им ту своју нову драму прочитати. Донађе ли се њима, онда нисам притиван, и ваше ће се дело на позорници приказати —

„Много пије, што сам постигао“ — гуња-ше песник, турајући рукопис под пазухо — ал је ишао нешто више од љипита. Кад бих само магао на своју страну задобити тог Дифрена!

Сутра дан по подне још 3 сата честито и не изби, а Волтер би у стању позоришнога управитеља. Големо друштво дочека га. Па и Дифрен, први, и на гласу глумац свога доба, беше ту.

Усрдно приме песника и позову га, да чита своју трагедију; без оклеваша стаде Волтер читати, посадивши се у једној столици наслочијачи. Кад изчита до краја, сви до једног похвале дело му, те Гренобле ни гуд ни камо, већ са „Замиром“ на позорницу.

Улоге буду подељене и научене. Волтер не пожали труда, сам собом долазаше на пробе и што боље умеде, показива и припомага инсценисање, само да испадне што лепше. Храбрание и поправљаше глумце, мотраше на сваки им по-глед очију, на свак им покрет тела, на свак им израз и глас — и како се радовао, видећи, где све прекрасно иде по његовој воли и жељи.

Дође даље и веће, кад ће се „Замира“ први ред да прикаже у француском позоришту народном. Сва седишта и сва места распродана у напред ко алва. Волтер седе скријен у мрачном затутку једном, на крај другог реда у партеру. Чисто га спонаде државица од радости још у напред од славе и хвале, што га ту чекаје.

И дике се завеса и поче се приказивање. Глумци приказивају, да не може боље бити — ал' не могаху у публике срца загрејати за тај нови комад. Са страхом и ужасом смотри песник

из свога скровишта, како по где једва се може да уздржи да не зева; други опет од дуга времена суседу свом испито шапуће на ухо. Од големе узрујаности слух му као да на једаред поста оштрији, те он причу, како неки из по-таје сицу. У један мах и звиждну неко у публици. Очевидно је било, да се публика само за то, што поизтује пређашњи књижевни рад песника, силом уздржава, да баш са свим не покаже свога не-задовољства с тим комадом.

Кад се спрви и завеса се спусти, нико не изазива ни једног од глумца приказивача. Гледаоци и слушаоци изађоше из позоришта са свим без учешћа, а неки бомбе и озловљени. Волтер бијаши сав поражен. Својим рођеним ушима мораде он да чује из публике на изласку, где неко вели: „Луд комад, од дугог времена да се отегнеш!..“ Други опет: „Волтер је обрьо бостан! Добра славе његове прође!..“ Трећи за тим: Но хвала богу, да и тој глупости једва једаред краја дочекасмо!

Донађав кући, дочена се онај зловољан и ојађен свог рукописа. Сву драгу ноћ ону проведе он поправљајући и додирујући тај свој комад пропали — и кад стаде дан свитати, беше „Замира“ сва преображене, преиначена, усавршена! Оде Волтер опет до Гренобла, који га памришти дочека с овим речма: „Но, не рекох ли вам одмах, да ће тако бити?“ — Ал' ипак се најпосле приволи, да се неке улоге на ново пренишу, и из нова поделе.

Након тога сутра дан дође Волтеру од управитеља цељуљица с поруком, да од приказивања „Замире“ не може ни говора бити, јер Дифрен не ће да глуми, пославши своју улогу натраг.

Волтера, мислиш, да удари гром из ведра неба. Кад Дифрен, који једно и режисује, не ће да глуми, без њега се не ће моби комад ни приказивати, те ће тамо у забораву и траг јој се затрти. Аја, тог бога нема, да на шут стане. — Дифрен ће морати глумити. Мораде се дакле све и сва тоја ради покушали, јер у њега је главна улога, да приказује.

Седије Волтер на ласкаво напише писмо и пошиље славијом глумцу томе; у писму га најлепшим речма молише, и ће га господин Дифрен благоволи ствар ову још једаред узети у своје благохотно расуђење, те истиче, што му с писмом шаље и на којима је написана улога његова —

бар само да изволи, ма и лјетимице прочитати. Но све у замаи. Дифрен врати му улогу натраг таки првом поинтом. Волтер смисли најпосле да оде сам себом до поносног глумца, и да га уста њега устма обавести и приволи; а ја, глумац га ни преда се не пусти! Шта ће од чуда и очајања, већ стаде улогу листић по листић завијати и у пукотине у врати турати их у собу глумцу. Дифрен му се слатко смејаше и подемеваше, па оне онако узужване листиће побаца кроз прозор

Волтеру на главу, тад овај туда окрећу кући, Удубљен у мислима Волтер иђаше тако до некле. Мора се он досетити било чем, и до скочити тврдоглаву глумцу, да попусти и улогу прими. На једаред пуче му међу очима, и стаде се из гласа смејати. „Ха, тако ће добро бити“ — мрмљаше радостан кроз зубе — „чекај ти, матара хуло, научићу ја тебе да памтиши, кад си Волтеру пркосио.“

(Настави се.)

ПРИЛОГ ГРАЋИ ЗА ИСТОРИЈУ СРПСКОГА ПОЗОРИШТА.

Добили смо овај у Земуну г. 1839 штампани позоришни оглас, ког овде доносимо као прилог граћи за историју српскога позоришта:

У Панчеву

Съ дозволеніемъ правителства

Данас у Втор. 15. Август. 1839 имат ће честь Новосадско Диллетантъ Содружество првји пут представити:

КАКВИ СУ ПРИЈТЕЉИ У НУЖДИ,

или:

Неста блага песта пријатеља.

Едно весело Позорище у 2 дјјействја, дјло Г: А: Б: В: њему слѣдоваће Марморическо Табло, т: е:

Храмъ Благодѣјнія.

Die Freunde in d. Notth.
Lustspiel in 2 Aufzügen m. einen Marmor-Tableaux:
Tempel der Wohlthätigkeit.

лица

Господаръ Гај, осиромашени Богатацъ
Іелисавета, њїгова жена.
Аца, Ишианъ.
Докторъ Станиславъ.
Дима, богати Гркъ са села.
Петаръ | Слуге Господара Гаја.
Степанъ |
Место игре њольско добро Господаръ Гај.

Прво место 50 кр. — Второ 25 кр. Ив.

Почетакъ є у 8 сати.

СО ДЛЯ ОБЩЕСТВА

ПОЗОРИШТЕ

(Народно позориште у Загребу.) „Viennac“ пише, да је саборски одбор израдио законску основу о народном позоришту у Загребу, али да није доснео, да је предложи сабору. То вељеважно питање решене међу тим сабором слакако о бољићу, и то би био последњи рок, који се може помислiti. Саборски одбор одустао је ов одборске управе, те ће од сада управљати позориштем интенданат и два управитеља (драматски и оперни.) Тај начин управе слакако је бољи од заплетене одборске управе, — вели „Viennac.“ — На истом позоришту приказала се прошле недеље први пут драма „Жан де Томреј,“ од Ожијера и Сардува, па је пропала. Доказивајо у том комаду је уврштеје драстично, але стране парижког живота пртлане су и сувише општо, па је с тога публика тај комад и одбила.

(Народно позориште у Београду.) У царојском позоришту у Београду одређен је за месец новембар овај ред

позоришних представа: У петак 1. „Картар“ — У недељу 3. „Младост Доситеја Обрадовића.“ — У среду 6. „Палата и људница“ (први пут). — У петак 8. „Прилогорци.“ — У недељу 10. „Вој на Дубљу“ — У среду 13. „Лондонски процјаци.“ — У петак 15. „Савест“ (први пут.) — У недељу 17. „Јапичари.“ — У уторак 19. „Женски рат.“ — У четвртак 21. „Добрила и Миленко.“ — У недељу 24. „Доброслав,“ (први пут). — У среду 27. „Министар и свиљар.“ — У суботу 30. „Маркова сабља.“ — Замена: „Гренгоар.“ — „Шах краљу.“ — „Шарлатанизам.“

(Српско позориште у Дубровнику.) Позоришна дружина под управом Фотије Иличића, некадашњег члана српске народне позоришне друштине, давала је у Дубровнику свега 15. представа. Најбоље су се допали они комади: Чизмар као вампир, Цвети српске, Милош Обилић и Сан Краљевића Марко.

Издаје управа српског народног позоришта.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

1. ПРЕДСТАВА.

ИМУЧА ЧИВАДА САДУ У НЕДЕЉУ 17. НОВЕМБРА 1874.

ЛИКИЈАД САДУ У НЕДЕЉУ 17. НОВЕМБРА 1874.

Позоришна игра у 3 чина, са преводом од Е. Симонетије, постројено Јустин Милан Шимић, са музиком од А. Милчинског.

САДНИЧКОСАДНО ПОЗОРИШЕ СА ПАЧЕТОМ.

Градић, спахија

Марковић.

Глиша, Краткић, багат тежак, нежењен старкеља

Зорић.

Борђе, његов синоваш

Недељковић.

Макса, тешак

Вујић.

Ракила, његова жена

Ј. Поповићева.

Евица, њена кћи из првога брака

Л. Хадићева.

Живко, циганин

Лукић.

Петко, његов син

Сајевић.

Ружица, његова кћи

Ј. Сајевићка.

Јефта, спахиски пандур

Божовић.

Кипибиров

Добриновић.

Сара

М. Недељковићка.

Анка { просте девојке

Ђ. Зорићева.

Пела

Б. Хадићева.

Кум

Бунић.

Девер

Добриновић.

Збива се у градићевом селу.

Доласком позоришне дружине у Нови Сад наставља и „Позориште“ свој течај, па ће да излази, као и до сада, увек о дану сваке представе.

„Позориште“ замењује позоришне објаве у Новом Саду. Претплатна је цена „Позоришту“ за Нови Сад 40 нов. а на страницу 60 л. а. вр. месечно. Претплатни новци шаљу се у Нови Сад члану управнога одбора г. Коријел у Јовановићу, који је из чисте љубави према народном позоришту примно на себе да разапиље „Позориште.“

Улазнице се продају у писарници позоришној (сталиу матичином) од 9—12 пре подно и од 3—5 са саставом послеме подне, а после на каси.

Појединачни бројеви овога листа продају се обдан по 5 п. а вр. у српској народној задруженјој штампарији, у позоришној писарници и у вече на каси.

Почетак у 7 А Свршетак у 10 Сахата.